

॥ ओम् ॥

सङ्गत म. नथुलाष्ट नेवुशी स्मारक

अथभाषा न. ३

श्राद्धव्यवस्था.

श्रीमदयानंद ट्रेकट सोसायटीमें तैयार करावेल
हीही भरथी गुजराती अष्टवाद करनार
पडित भयाशकर शर्मा

प्रकाशक—

कालिदास कुंभरदास पटेल.

पुस्तकाध्यक्ष—मु. प्र. व्या. प्र. सभा.

गीरगाम—मुम्बई.

प्रावृत्ति १.] सने १९२८ [प्रत ५०००.

मुद्रक—प्रकाशकर भयाशकर शर्मा
हरे पाठक प्री टीग प्रेस, ६ गीरद्वार रोड मुम्बई-४
कीमत प्रत्येक प्रत.

१०८२०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મથક
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંમત

શ્રાદ્ધ—વ્યવસ્થા

યાં મેઘાં દેવગણા પિતરઓપાસતે ।

તયા મામણ્ય મેઘયાંમે મેઘાવિનં કુરુ સ્વાહા ॥

અર્થ — હે શક્તિસ્વરૂપ અગ્ને ! પરમાત્મનું જે ધારણી વતી મંત્રીર યુદ્ધિને દેવમણુ એટલે વિદ્વાન્ વિવેકી મહાન્માઓ ઉપાસે છે એને પ્રાચીન ઋષિ-મુનિઓ જે યુદ્ધિ મેઘાવી હતા, તે ધારણીવતી યુદ્ધિથી અમને યુદ્ધિમાન્ અર્થાન્ મેઘાવી બેનાવો.

એ ધર્મને અને અધર્મને સમજનારાઓ, સદાચારી, વેદ અને શાસ્ત્રને માનનારાઓ, ભદ્ર અને ભાલુક પુરુષો ! આપ જરા ધર્મને સ્થિર યુદ્ધિથી વિચારો. સામારિક ધર્માલભાથી જરા વાર છૂટા થઈ સલને અને અસલને સમજાવનાર યુદ્ધિને અહણુ કરો. એને એ યુદ્ધિથી કસોટીથી તમારા ધાર્મિક નિલ અને નૈમિત્તિક કર્મની પરીક્ષા કરો. સ્થિતિના નિયમોથી અને વિમુક્ત યુદ્ધિથી મંગલમય પ્રભુના મહિમાને સમજો. સર્વશક્તિમાન્ પ્રભુએ તમને દુઃખથી દૂર રાખવાને કેવા કેવા ક્રિતમ નિયમો બનાવ્યા છે ? સારાસર અર્થોથી બચવાને તમને કેવી કેવી શક્તિઓની બક્ષીસ કરી છે ? પરમાત્માના નિયમો ઉપર કયાન આપો.

પ્રભુ બ્યારે બ્યારે જીવાત્માને પોતાપોતાના દિકર્મોનુસાર કરીર સાથે જોડે છે, ત્યારે ત્યારે અલ્પજ્ઞતા પણ સાથે જ જોડે છે, અને તે અલ્પજ્ઞતાને લીધે જ માતાપિતામા અનહદ આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે, એ માતાપિતાના આનંદમાથી ઉદ્ભવતી સહાયતા બાળકને મળે છે. આ ધૃતરીય નિયમ લોકોમા બદલા તરીકે વપરાય છે. આપણે સારી રીતે જાણી શકીએ છીએ કે જમીનમા વાવેલું બીજ નકામું ન જતા થોડા દિવસ પછી અનેકગણું ફળ આપે છે બૂમિ કે જે ચૈતન્યહીણ (જડ) છે તે પણ બદલો આપે છે, બીજ વાવનારને જે કષ્ટ પડે છે તેના બદલામા બીજ એ કષ્ટ દૂર કરવા અનેક ગણું ફળ વાવનારને બદલા તરીકે આપે છે. એજ પ્રમાણે બૂમિ પોતાનું પાણી સૂર્યના કિરણોને આપે છે અને સૂર્ય તેના બદલામા જળવૃદ્ધિ કરી બૂમિની પુષ્ટિ કરે છે. માણસ કે જેઓ પશુઓને બહુ મહેનતથી પાળે છે, તે પશુઓ પણ પોતાના પાળકોને બદલો આપે છે, જે કુતરાને આપણે જે દિવસ રોટલાનું 'બટકું' નાખીએ છીએ, તે કુતરો પણ બદલા તરીકે આપણા ધરની ચોડી કરે છે. આ પ્રમાણે સંસારમા જડ અને જોતન બન્ને વર્ગે બદલાના નિયમમા બંધાયેલા છે

જોક્ષોમ્ય કર્મબંધન

જ્ઞાતા મિત્રો ! માતા અને પિતા બાળકને અસમર્થતામાંથી સમર્થતામા પહોંચાડે છે અજ્ઞાનના ખાડામાંથી લેસલી જ્ઞાનના પરમ પવિત્ર સિંધર ઉપર બેસાડી આપે છે માતાપિતા સ્વર્ગ લાખો દુ ખો સહન કરી બાળકને સુખી કરે છે, શરમીના દિવસોમા બ્યારે ઉઠવાડને મારે બાળક તરફથી મારે છે ત્યારે ક્ષણભરત માતા હાથમા પ ખો લઈ ધીમે ધીમે પવન નાંખી બાળકને સુવાડી દે છે, શરદીના દિવસોમાં બાળક બ્યારે મળમૂત્ર કરી પથારી બીજવી બમાડી નાખે છે ત્યારે બાળકને લાથી લઈ માતા સુકંમા સુવાડે છે અને પોતે બીનાસા સુએ છે અહો કેવે

નૈસર્ગિક પ્રેમ ! જરા સૂક્ષ્મ દષ્ટિથી વિચાર તો કરો. કેવા ઇશ્વરીય માયાનો અદ્ભુત ચમત્કાર છે !

પિતા કેટલુ કષ્ટ સહન કરી કમાય છે ? અને તે કમાણી બાળકને પાળવામા પોષવામા અને બાણવવામા ખરચે છે પુત્રના વિવાહ આદિ સરકારોમા પણ પુષ્કળ ધન ખર્ચી કેવો અકથનીય લઠાવો માણે છે ! આ બધુ કરવા ઉપરાંત જે કાંઈ બચ્યું હોય છે તેનો માલીક પોતાના પુત્રને બનાવે છે કેટલુ મોહવિડ બન છે ! વધારે શુ કહેવુ ? માઆપ આ પોતાના બાળકને માટે જ સ પૂર્ણ આયુષ્ય લગાવી દે છે

બાળક ન્યારે જીવાન થાય ત્યારે શુ આ અગણનીય ઉપકારનો બદલો તેણે માતાપિતાને ન આપવો જોઈએ ? જુમિ આદિ કે જે જડ પદાર્થો છે તે ન્યારે બદલો આપ્યા વગર રહેતા નથી, ત્યારે મનુષ્ય કે જે ચેતન છે, સાશસારનો વિચાર કરી શકે છે તેણે શુ બદલો ન આપવો જોઈએ ? ન્યારે કુતરા આદિ હલકી જાતનાં પ્રાણીઓ પણ કૃતજ્ઞતા વાપરતા નથી, તો શુ માણસોએ મહોપકારી માતાપિતા તરફ કૃતજ્ઞતા વાપરવી જોઈએ ? જે તમે પવિત્ર બુદ્ધિથી વિચાર કરી જોશો તો તમને પણ ખાત્રી થયા વિના નહીં ગ્હે કે મનુષ્યોએ માતાપિતાનો બદલો અવશ્ય વાળવો જોઈએ.

તેમ માતાપિતા પ્રીતિને વશ થઈ પુત્રને પાળી પોષી જાની બનાવે છે, તેમ પુત્રે પણ અનિશય શ્રદ્ધાથી તેનો બદલો વાળવો જોઈએ બારતવર્ષના મનુષ્યો અનાદિકાળથી વૈદિક ધર્મને માનતા આવ્યા છે કારણ કે એ ઇશ્વરીય પ્રેરણા છે, એજ વૈદિકધર્મમા પુત્રોએ માતાપિતાએ કરેલા પાલન પોષણ આદિનો બદલો આપવો તેનુ નામ પિતૃશ્રદ્ધ છે એમ માનવામા આવે છે

એ બારતવાસીઓ ! તમારા ઋષિમુનિઓ અનાદિ કાળથી

ઉક્ત પ્રકારનું પિતૃશ્રાદ્ધ કરતા આવ્યા છે, પરંતુ આજકાલ શ્રાદ્ધ ગ્રંથના અર્થમાં મતભેદ હોવાથી કેમ ફેરવાઈ ગયો છે હવે આ ન્હાનકડા પુસ્તકમાં પુરાણને માનનાર પૌરાણિક ભાષ્યોનો અને આર્યસામાજિક ભાષ્યોનો આ પિતૃશ્રાદ્ધ સંબંધમાં કેવો વ્યાખ્યા છે તે જણાવીશું.

એક દિવસ એક પૌરાણિક ભાષ્ય કોઈ એક વેપારીની દુકાને બેઠો બેઠો સ્વામી શ્રી દયાનંદજીને સારા નરસા કહી વેપારીને સમજાવી રહ્યા હતા કે —“ આર્યસમાજીઓ પિતરોનું શ્રાદ્ધ કરતા નથી મોટેથી કહે છે કે અમે વેદોને માનીએ છીએ, પણ વેદમાં વિધાન કરવામાં આવેલા શ્રાદ્ધને તેઓ કદિ પણ કરતા નથી માટે એ બધા નાસ્તિક છે, એમને જોવાથી પણ પાપ લાગે છે” છતાં જ એજ વખતે કોઈ એક આર્યસામાજિક મહાશય પણ ત્યાં જઈ ચડ્યો. એણે ઉપરની વાત સાંભળીને કહ્યું કે —“ અસત્ય શા માટે બોલો છો ! જો તમને તમારી વાતમાં સત્યતાનો પૂછી વિશ્વાસ હોય તો આવો, શાસ્ત્રના અર્થનો વિચાર કરી નિર્ણય કરીએ ” પૌરાણિક મહાશયે તે વાત કમ્બુલ કરી અને પછી બન્ને જણુ નીચે પ્રમાણે શાસ્ત્રના અર્થનો વિચાર કરવા લાગ્યા.

આર્ય—કહો બધું ! પિતૃકર્મ નિત્ય છે કે નૈમિત્તિક ? (હમેશા કરવું કે અચૂક જ દિવસે)

પૌરાણિક—એ કર્મ નિત્ય છે

આર્ય—તો બધાએ તે કર્મ કરવું જ જોઈએ ?

પૌરાણિક—હા, દરરોજ કરવું જોઈએ અને જો દરરોજ ન થઈ શકે તો પિતૃપક્ષના ૧૫ દિવસ (એટલે બાદરવાના કૃષ્ણપક્ષના ૫ દર દિવસ) અને માતાપિતાની મરણુ તિથિએ તો અવશ્ય કરવું જોઈએ

આર્ય—જેના પિતર જીવતા હોય તે કયે દિવસે કરે ?

(૫)

પૌરાણિક-એમને કરગતો અધિકાર નથી, માટે એમણે ન કહ્યું
આર્થ-મનુષ્યે પાપ યજ્ઞો નિત્ય કરવા એમ લખ્યું છે, તે
શુ દરેક ન કરવા ?

પૌરાણિક-એમાથી ચાર તો કરે, પણ પિતૃયજ્ઞ તેમણે ન કરવો
તે તેન પિતા આદિ કરી લેજે.

આર્થ-તો ચાર યજ્ઞો પણ પિતા આદિ કરી લે તો
શુ મોટું ?

પૌરાણિક-માડીના ચાર તો જરૂર કરવા જોઈએ

આર્થ-અરે એક જાગ ડોડવાથી કંજો દોષ નથી લાગતો,
તો અર્ધ ડોડવાથી પણ દોષ ન લાગવો જોઈએ ?

પૌરાણિક-સંધ્યા આદિ કર્મ કરવું, બીજું બધું માતાપિતા
કરી લેજે

આર્થ-શુ પુત્રના કર્મનું ફળ પિતાને, અને પિતાના
કર્મનું ફળ પુત્રને મળી શકે ખરું ?

પૌરાણિક-હા, બાપ ત્યારે તો સ સાર ગ્રાહ કરે છે.

આર્થ-શુ મૃત પિતા આદિનું ગ્રાહ કરવું ? જીવતા પિ
આદિનું ન કરવું ?

પૌરાણિક-હા, બાપ મૃતપિતૃઓનું જ ગ્રાહ કરવું જોઈએ કારણ
જીવતા માઆપ તો આપોઆપ રળીને ખાઈ શકે છે, પણ
જ્યારે તેઓ પિતૃલોકમાં જાય છે, અને ત્યાં તેમને
જીવ લાગે છે, ત્યારે પુત્રે અહીં ગ્રાહ કરવું, જેથી
ત્યાં પુત્રે આપેલું અન્ન એમને મળે માટે મૃત પિતૃઓને
નિમિત્તે ગ્રાહણીને જમાવવા જોઈએ

આર્થ-પાપી અને ધર્મીમાં બધા પિતૃલોકમાં જાય

એ ન્યાય નથી પણ અન્યાય છે શું આપ આનો પણ ઉત્તર આપી શકો છો કે પિતૃઓ પિતૃલોકમાં કયા સુધી રહે છે ?

પૌરાણિક-એ નમયની ચોકસ ખબર નથી, પણ પડિતો પ સેથી અમે સામળીએ જીએ કે તેઓ ત્યાં સે કડો વર્ષ સુધી રહે છે આર્થ-ત્યારે નમને ખબર નથી તો વગર જાણે શા માટે માણ મે કલ્યા કરો છો ?

પૌરાણિક-એમાં કરી હાનિ નથી જ્યાં સુધી પિતૃઓ પિતૃ-લોકમાં રહેશે ત્યાં સુધી મળ્યા કરશે અને પછી એ કર્મનું ફળ અમને મળશે .

આર્થ-મૃતુ ' નગ આ બાબત તો સ્પષ્ટ કરો કે મરેલાનો જીવત માયે જો મળે છે કે શું જીવતાઓને અને મરેલાઓને પિતાપુત્રનો સંબંધ રહે છે ?

પૌરાણિક-હા, મળે બન્યો રહે છે

આર્થ-ત્યારે નેત્ર કહે છે કે “ મયાં પછી કશું પહોચતું નથી ” “ હાય તે માથે ” “ જેતુ જે વાવશે તેતુ તે લણશે ” “ મયાં પછી દાહ દાહનું સગું નથી ” એનો અર્થ જો ?

પૌરાણિક-એ તો મસારનો વ્યવહાર છે

આર્થ-ભાઈ ! પિતાપુત્રનો સંબંધ આત્મામાં રહે છે કે શરીરમાં ? અથવા શરીરવિશિષ્ટ આત્મામાં ?

પૌરાણિક-શરીરવિશિષ્ટ આત્મામાં

આર્થ-જો શરીરવિશિષ્ટ આત્મામાં પિતાપુત્રનો મળે રહે છે તો શરીર નાશ પામ્યા પછી કેવળ આત્મામાં એ સંબંધ ન રહ્યો તો એ અપિતૃભૂત આત્માને ઉદ્દેશીને કરવામાં આવતું શ્રાદ્ધ પિતૃશ્રાદ્ધ કેમ કહી શકાય ?

પૌરાણિક-શું તમે એમ કહેવા માગો છો કે વેદોમાં લખેલું શ્રાદ્ધ ખોટું છે ?

આર્થ—શુ વેદોમા મગ્ધેલા માતાપિતાનુ શ્રાદ્ધ કરવું એમ લખ્યું છે ?

પૌરાણિક—ત્યારે શુ જીવતાનુ પણ શ્રાદ્ધ થઇ શકે ખરું ?

આર્થ—શ્રાદ્ધ તો જીવતાનુ જ થઇ શકે કારણ કે જે જીવતા છે તે જ એક ખીજના સંપત્તિ છે

પૌરાણિક—એમા પ્રમાણ શુ ?

આર્થ—એમા ઇશ્વરીય સૃષ્ટિના નિયમો પ્રમાણ છે, અને તમે જે ત્રણજ પેઢીનું શ્રાદ્ધ કરો છો તે પણ જીવિત પિતૃ-એનાનું શ્રાદ્ધનું સમ્યક છે

પૌરાણિક—ઇશ્વરીય સૃષ્ટિનો નિયમ જીવિત પિતૃએના શ્રાદ્ધમા કેવી રીતે પ્રમાણ થઇ શકે છે ?

આર્થ—સાબળો બાળક જ્યારે અસમર્થ અને મૂઠ્ઠા અવસ્થામા હોય ત્યારે માતાપિતાએ એને પાળી પોષી મોટો કર્યો અને કેળવણી આપી ઘાની બનાવ્યો હવે જ્યારે માતાપિતા વૃદ્ધ અને અશક્ત થાય ત્યારે શ્રદ્ધા પૂર્વક એમનું સેવન કરવું એનું નામ છે શ્રાદ્ધ.

પૌરાણિક—શુ માઆપની શ્રદ્ધાપૂર્વક સેવા કરવી એનું નામ શ્રાદ્ધ ? જીવતા માઆપેનું શ્રાદ્ધ કરવું જોઇએ એમા પ્રમાણ શુ ?

આર્થ—એક પ્રમાણ તો સમજાવ્યું, બીજું તમે ત્રણજ પેઢીનું શ્રાદ્ધ કરો છો તેજ તેમા પ્રમાણ છે

પૌરાણિક—એનાથી શુ જીવિત પિતૃએનું શ્રાદ્ધ સિદ્ધ થાય છે ?

આર્થ—હા, બરાબર તે અમારા પક્ષનું જ સમર્થન કરે છે

પૌરાણિક—કેવી રીતે તમારા પક્ષનું એ સમર્થન છે તે જરા સુક્ષ્મથી સમજાવો.

(૮)

આર્થ-જીઓ. વેળેમા મનુષ્યની ઉમર સો વરમની
 સખી જે, અને યોગમા યોગી પચીસમે વરમે લગન કર-
 વાનુ લખ્યુ છે આ ઉપરથી એ સિદ્ધ થાય છે કે ૨૬મે વરમે
 પુત્ર થાય, બાવનમે વરસે પૌત્ર થાય, અને ૭૮મે વરસે પ્રપૌત્ર
 થઈ શકે છે માટે એ પ્રપૌત્રે પિતાનુ, પિતામહનુ અને પ્રપિતા-
 મહનુ (૩ જે જીવતા છે તેનુ) શ્રદ્ધાપૂર્વક મેવન કરવુ એજ
 ત્રણ પેઢીનુ શ્રદ્ધ છે, અને એમ માનવાથી પાત્ર યજ્ઞાયજ્ઞોનુ
 નિત્ય અનુષ્ઠાન પણ સિદ્ધ થઈ શકે છે આથી વળી ખીજી એ
 મત સિદ્ધ થાય છે કે પાપી અને પુણ્યાત્મા મધ્યાને પિતૃલોક
 ૩૫ એકજ સ્થાનમા ગાળવા એ જે ઇશ્વરીય ન્યાયમા મૃતક
 શ્રદ્ધને લીધે દોષ પ્રતીત થાય છે તે પણ દુર થઈ જાય છે

પૌરાણિક-તમારી આ વાતથી અમારૂં ગરૂડપુરાણુ ખોટું હરે છે
 શુ મહર્ષિ વ્યાસજીએ રચેલું ગરૂડપુરાણુ કદિ પણ ખોટું
 હોઈ શકે !

આર્થ-તમારા ગરૂડપુરાણુનું મિથ્યાત્વ નો તેમા સખેથી
 માખનો ઉપરથીજ સિદ્ધ થાય છે વળી શ્રીકૃષ્ણજીએ ઉપદેશેલી
 ગીતા અને મહર્ષિ ગૌતમે બનાવેલા ન્યાયદર્શન જોવાથી પણ
 ગરૂડપુરાણુ મિથ્યા હરે છે

પૌરાણિક-કેવી રીતે ?

આર્થ-સામળો, તમારા ગરૂડપુરાણુમા લખ્યુ છે કે,
 ન્યારે માણસ મરી જાય છે ત્યારે તેના આત્માને યમના દૂતો
 લેવા આવે છે, વળી આગળ યાજ્ઞતા લખે છે કે ન્યારે યમદૂતો
 જીવાત્માને લઈ વૈતરણી નદીએ પહોંચે છે, ત્યારે જેના પુત્રે
 ગાયનુ દાન કર્યું હશે તે જ વૈતરણી નદી તરી શકે છે, નહી
 નો નદીમા ડૂબી જાય છે

હવે હકત બાબતમા એ શ કા છે કે, જેના પુત્રે જોદાન નથી

કયું તે જો વૈતરણીમા ડૂબી જાય તો યમદતોનો કેરો નકામો થઈ જાય, માટે ગોદાન થયું છે કે નહિ એનો નિશ્ચય ક્યાં વગર ખમ પોત ના દેતાને શા માટે જીવને લેવા મોકલે છે ?
 ત્રીજી શકા એ છે કે વૈતરણીમા ડૂબીને મરી ગયેલો જીવ ક્યાં લોકમા જાય છે ? કારણ કે જીવ તો નિલ છે તેણે તો મયાં પછી ક્યાં પણુ જવું જ જોઈએ

ત્રીજી શકા એ થાય છે કે જળ તો શરીરને ડુબાડી શકે છે. અને તે શરીર તો અહીં જ બાળીને ભસ્મ કરી નાખ્યું । તો હવે ડૂબવું કાણે ? આત્મા કેવી રીતે પાણીમા ડૂબી શકે ? કારણ કે તેમા ડૂબવાના કારણો નથી પાણી આત્માને બીજવી પણુ શકે નહિ એમ ગીતામા સ્પષ્ટ લખ્યું છે

न चैन क्लेदयन्त्यापो न क्षोभयति मासृत ।

જો કોઈ પુરાણુષ્ઠપાતી કહે કે દશગાત્ર કરવાથી બીજી શરીર બની જશે, તો પણુ શકા એ છે કે દશ દિવસ સુધી જીવ ક્યા રહ્યો ? વનમા જે મરણુ પામે છે, અને જો તેના દશગાત્ર ન થયા હોય, તથા બીજના (આર્યસામાજી, પારસી, જૈન, મુસલમાન, યુરોપીયન બાદિના) દશગાત્ર થતા નથી તેઓનો જીવ મયાં પછી ક્યા રહે છે ? જો તમે કહો કે પ્રેત થાય છે નો પણુ ભાઈઓ । તમે યાદ રાખો કે પ્રેત નામની કોઈ ચોનિ નથી, અથવા એ નામની કોઈ પણુ જાત નથી જીવે, મહર્ષિ ગૌતમનું સૂત્ર ન્યાયસ્થન —

पुनरुत्पत्तिः प्रेत्यभावः ।

ફરીથી જન્મનું તેનું નામ પ્રેત્યભાવ એટલે પુનર્જન્મનું નામ જ પ્રેત્યભાવ છે વાત્સ્યાયન મુનિએ પણુ આ બાબતનો ઘણી જ સારી રીતે એ સૂત્ર ઉપર ખુલાસો કર્યો છે. શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન પણુ ગીતાજીમા શુ લખે છે ને પણુ જરા ધ્યાન દેખે સામજો

(૧૦)

વાસાસિ જીર્ણાનિ યથા વિદાય
નવાનિ ગૃહ્ણાતિ નરોઽપ્યતઃ
તથા શરીરાણિ વિદાય જીર્ણા—
ન્યન્યાનિ સયાતિ નવાનિ દેહી ॥

માણુસ જીના કપડા જેવી રીતે ત્યજ દે છે અને નવા ધારણુ કરે છે તેવીજ રીતે આત્મા જીના શરીર ત્યજ દઈ નવા ધારણુ કરે છે, મારે ભાઈઓ ! જીવતા માતાપિતાનો સત્કાર કરો, ધર્મ સિવાય સર્વ પદાર્થો તમે તેમને આપી શકો છો, તેથી તેમનું માન સાચવો. યથાશક્તિ તેમની આજ્ઞાનું પાલન કરો, દ્રાષ્ટ દિવસ પણ એમનો અનાદર ન કરો, એમાજ નમસ્કરણુ છે અને એજ મનુષ્યના જીવનનું ઉત્તમ રૂપ છે.

इति बोरेम् शांतिः शांति शांति

વેદપ્રચારનું ઉત્તમ સાધન

મુ. પ્ર. આ. પ્ર સભાનું સાપ્તાહિક મુખપત્ર.

આર્થ—પ્રકાશ.

ઉપરોક્ત પત્ર હાલમાં નિયમિત પ્રતિ રવિવારેજ આહકોના હસ્તમાં મળે છે લેખનશૈલીમાં પણ સુધારો કરવામાં આવેલ છે ગુરુકુળના આચાર્યો તથા બ્રહ્મચારીઓ તેમજ પડિતોના વિદ્વતાપૂર્ણ લેખો હૃદયમંથર આવે છે. સ્થાનિક સમાજના ઉપદેશક તથા મુ પ્ર આ પ્ર સભાના ઉપદેશકના પણ હિંદી તથા ગુજરાતી લેખો પ્રતિ અકમા આવે છે પ્રચારના આવા ઉત્તમ સાધનને નિભાવવા શુ આચાર્યો પોતે આહક બની વાર્ષિક રૂપિયા ચાર જેવી નર રકમ પણ નહીં આપે? આશા છે કે આચાર્યો બાબત પર આવશ્યકોચ ધ્યાન આપી ઘટી ગયે આહક સંખ્યા વધારવા અવશ્ય પ્રયત્નશીલ થઈ

નિવેદક

કાલિદાસ કુબેરદાસ પટેલ

વ્યવસ્થાપક આર્થપ્રકાશ.

